

DOI: 10.5281/zenodo.7195700

**ДО ПРОБЛЕМИ МЕТОДИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ
ДІТЕЙ РАНЬОГО І ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ В ПРОЦЕСІ ЇХ
ХУДОЖНЬО-ЕСТЕТИЧНОГО РОЗВИТКУ**

***The Problem of Methodological Ensuring the Quality of Education for Children
of Early and Preschool Age in the Process of their Artistic and Aesthetic
Development***

Victoria Ragozina

*PhD in Pedagogy, Senior Research Scientist of Preschool Education
and Urbringing*

*Institute of Problems on Education of the National Academy of
Educational Sciences of Ukraine*

E-mail: vlavian@ukr.net

<https://orcid.org/0000-0002-3694-2054>

Abstract

The problem of methodological ensuring the quality of education of children of early and preschool age in the process of their artistic and aesthetic development is considered. At the stage of initial studying, the author clarifies the urgency of the issue and the availability of scientific research in its development. Moreover, the directions of scientific research for the purpose of further research of the declared problem are identified. Foreign experience in assessing the quality of preschool education is highlighted such as methods and scales for measuring both individual parameters of the educational process and a comprehensive assessment of the quality of education for children of early and preschool age. It is found that the availability and quality of preschool education are priority areas of national government policy in children's education. The author focuses on the institutions that take care of the quality of preschool education, as well as the work of local specialists based on the experience of European colleagues. As a result, it is concluded that there is the need for collaboration of scientists and practitioners of different institutions in order to develop theoretical and methodological principles to support the quality of education of children of early and preschool age.

Keywords: *quality of preschool education, children of early and preschool age, artistic and aesthetic development, methodological support of quality of preschool education.*

Вступ

Проблема якості дошкільної освіти є нагальною потребою сьогодення, що акцентується у освітньому просторі країн ЄС і, зокрема, України з огляду на політичні, соціально-економічні й культурні трансформації світового масштабу (наслідки пандемії коронавірусу COVID-19, війна в Україні 2022 р.). Тому забезпечення якості освіти стає пріоритетним завданням дошкільної галузі. У вирішенні цієї проблеми виокремлюється низка аспектів для ґрунтовного вивчення: параметри оптимального розвитку дитини раннього віку і якісної дошкільної освіти; інструментарій і процедура оцінювання якості освіти у всіхосвітніх ланках; методичне забезпечення якості дошкільної освіти, моніторинг якості освіти дітей.

Мета дослідження – з'ясувати актуальність проблеми дослідження та наявні розвідки у її розробці; виокремити напрями здійснення наукового пошуку під час подальшого опрацювання заявленої проблеми як перспективної.

Організація дослідження на початковому етапі передбачала аналіз нормативних документів у сфері дошкільної освіти, аналіз і узагальнення наукової і науково-методичної літератури з проблеми, окреслення напрямів здійснюваного наукової розробки.

Результати

Про значущість проблеми забезпечення якості дошкільної освіти для міжнародного освітнього співтовариства засвідчують розроблені фахівцями шкали і методики виміру якості освіти дітей раннього і дошкільного віку (APEEC – оцінювання освітніх практик для дітей, CIS – оцінювання взаємодії дорослих і дітей, CLASS – вимірювання взаємодії дітей у груповій кімнаті, ELLCO – спостереження за опануванням мови і грамотності дошкільників, ECERS – комплексне оцінювання якості освіти в закладах дошкільної освіти), а також нароби міжнародних інституцій: звіт Робочої групи з питань розроблення показників «Європейської системи якості дошкільної освіти та догляду за дітьми» (2014); звіт Європейської Комісії «Вимоги щодо компетенції у системі освіти та виховання дітей молодшого віку» (2011, 2014, 2016); «Критерії якості дошкільної освіти»: звіт за результатами дослідження в межах міжнародного проєкту «Міжнародні критерії якості дошкільних освітніх програм» (2018); «Системний підхід до якості послуг для дітей молодшого віку

від 3 до 10 років. Документальне дослідження» (2018). На основі цих матеріалів українськими фахівцями було упорядковано публікацію («Ключові показники якості дошкільної освіти», 2021).

Аналіз законодавчих документів засвідчив, що забезпечення якості дошкільної освіти є пріоритетним напрямом державної політики України (Конституція України, Закони України «Про освіту», «Про дошкільну освіту»). Система дошкільної освіти функціонує з метою забезпечення формування у вихованців компетентностей, визначених Законом України «Про освіту» та державним стандартом (Закон України «Про дошкільну освіту», 2021). Відповідність результатів навчання вимогам, встановленим законодавством, державним стандартом визначає якість освіти. Визначено гранично допустимий обсяг навчального навантаження вихованців, вимоги до їх компетентностей і до результатів навчання на відповідному рівні освіти, характерних видів діяльності вихованців та правил організації освітнього середовища (Базовий компонент дошкільної освіти України, 2021). Сформованість компетентностей дошкільників на кінець їхнього навчання свідчить про якість наданих освітніх послуг у закладах дошкільної освіти.

Доступність і якість дошкільної освіти проголошені стратегічними напрямами освітнього розвитку дітей в Україні. «Мета якісної освіти дітей полягає у забезпеченні гармонійного розвитку особистості дитини, її фізичного і психічного здоров'я, вихованні ціннісного ставлення до себе й світу, формування механізмів її соціалізації, творчого самовизначення та саморозвитку в різних умовах життєдіяльності» (Концепція освіти дітей раннього та дошкільного віку, 2020).

З'ясовано, що якістю дошкільної освіти в Україні опікуються відповідні інституції. Зокрема, Державна служба якості освіти України сприяє закладам дошкільної освіти у створенні внутрішньої системи забезпечення якості освіти, налаштуванні освітніх й управлінських процесів. Щоб трансформувати підходи до забезпечення якості освіти й освітньої діяльності та налаштувати освітній процес й управлінську роботу в установах, практикам запропоновано кейс електронних матеріалів («Як створити внутрішню систему забезпечення якості освіти», Методичні рекомендації з питань формування внутрішньої системи забезпечення якості освіти у закладах дошкільної освіти), розроблених фахівцями цієї установи.

Виокремлено тенденцію до взаємодії вітчизняних спеціалістів дошкільної освіти із зарубіжними партнерами. Так, Українським інститутом розвитку

освіти у взаємодії з Командою підтримки реформ МОН України, Всеукраїнським фондом «Крок за кроком» та за підтримки ЮНІСЕФ в Україні підготовлена публікація з оглядом Європейської рамки якості дошкільної освіти та догляду за дітьми від 2014 року («Що таке якісна дошкільна освіта: дайте своїй дитині успішний старт», 2020). У цьому документі розглядаються показники якості дошкільної освіти з огляду на щоденну діяльність дітей: гра, взаємодія, спілкування, формування життєвих та академічних навичок, безпека й все те, що засвідчує добробут і розвиток дитини.

Аналіз джерельної бази із загальних питань освіти дітей раннього і дошкільного віку підтверджує чималий науково-практичний доробок. Проблема якості дошкільної освіти розроблялась В. Алямовською, Л. Артемовою, Г. Беленькою, І. Карабаєвою, Л. Козак, О. Кононко, О. Коваленко, К. Крутій, Н. Лисенко, Т. Лукіною, О. Половіною, Т. Піроженко, Н. Савіною. Європейський досвід дошкільної освіти розглядається у дослідженнях В. Зєбзеєвої, С. Дудко, Л. Козак, Т. Кристопчук, Л. Литвин, Т. Поніманської, С. Сисоєвої. Аналізуються параметри якості дошкільної освіти в Україні і країнах ЄС (Беленька & Шинкар, 2020), розглядаються інструменти експертної оцінки за окремими методиками, зокрема ECERS (Крутій & Попович, 2020) та ін. Підкреслюється, що «належний рівень методичного супроводу в закладах дошкільної освіти є необхідною умовою забезпечення якості освіти...» (Беленька & Шинкар, 2020).

Висновки

Проблема якості освіти дітей раннього і дошкільного віку є актуальною у межах загальноєвропейського і українського освітнього простору та загострилась з огляду на низку об'єктивних причин у 2020-х роках. Аналіз досліджень виявив недостатню розробленість цієї проблеми, зокрема, вимірів якості освіти дітей у процесі їх художньо-естетичного розвитку. Нагальною є реальна взаємодія представників різних інституцій, дотичних до її вирішення – із використанням потенціалу вчених НАПН України з метою розробки теоретико-методологічних і методичних засад та коригування практичної реалізації. Забезпечення якості освіти передбачає роботу в усіх ланках дошкільної освіти з початком у групах раннього віку. Слід розробити критерії якості освіти кожній ланці дошкільної освіти з врахуванням особливостей перебігу розвитку дитини в окремих, специфічних ці періоди видах діяльності,

зокрема, у різновидах художньо-естетичної діяльності – художній, музичній, хореографічній та ін.).

Потребує аналізу і наявне навчально-методичне забезпечення освіти дітей, що має бути розглянуто під кутом зору реалізації освіти дітей на якісно високому рівні. Розробка ж інноваційного методичного супроводу якісної освіти дітей раннього і дошкільного віку, зокрема й у цифровому форматі, має стати дієвим педагогічним інструментарієм для оптимального використання вихователями та залучення до цього процесу батьків на засадах взаємодії і партнерства, а також ретельно вивірено експериментальним шляхом в умовах роботи закладів дошкільної освіти.

Література

- Базовий компонент дошкільної освіти в Україні* (2020). Retrieved from <https://mon.gov.ua/storage/app/media/doshkilna/2020/21.12/bazovyy%20komponent%20doshkillya.pdf>
- Беленька, Г.В., Коваленко, О.В., & Шинкар, Т.Ю. (2020). Якість дошкільної освіти в Україні та країнах ЄС: параметри виміру та методичний супровід. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*, 72, 33–39.
- Закон України «Про дошкільну освіту» (2020). Retrieved from <https://osvita.ua/legislation/law/2234/>
- Концепція освіти дітей раннього та дошкільного віку (2020). Retrieved from http://tvogovt.zp.ua/sites/default/files/konceptiya_osvity_ditey_rannogo_ta_doshkilnog_o_viku_vid_09_07_2020.pdf
- Ключові показники якості дошкільної освіти (2021). Retrieved from <https://mon.gov.ua/storage/app/media/doshkilna/2021/01/25/Klyuchovi%20pokaznyky%20yakosti%20doshkilnoyi%20osvity.pdf>
- Крутий, К., & Попович, О. (2020). ECERS-R для оцінки сенсорно збагаченого середовища груп раннього віку. *Вихователь-методист дошкільного закладу*, 10, 12–16.
- Що таке якісна дошкільна освіта: дайте своїй дитині успішний старт (2021). Retrieved from <https://www.unicef.org/ukraine/media/10576/file/NUMO-brochure1.pdf>